

Oproepen en mededelingen

Geen linkse, maar Schotse Hobby

Afgelopen jaar is er vanuit Cairngorms National Park aan een jonge Boomvalk, toepasselijk Aeshna genaamd, een zender meegegeven. Deze vogel is tot in Ghana gevolgd, waar ze de gehele winter langs de randen van het Voltameer zwierf. In april kachelde ze via noordelijk Ivoorkust naar Guinee-Conakry, waar de vogel een tijdje rondhing alvorens via de Westelijke Sahara naar Marokko te gaan. Op de terugweg dus; hopelijk blijft het signaal intact, al lijkt het te haperen in Marokko. Ghana, sowieso West-Afrika, staat niet bekend als overwinteringsgebied; normaliter vliegen ze door naar zuidelijk Afrika (Angola, Zambia, Zimbabwe, Botswana, Namibië, Zuid-Afrika). Volg de vogels (ook Steenarend, Blauwe Kiekendief, Smelleken en Slechtvalk) via www.raptortrack.org

In Schotland wordt al veel langer gezenderd door Roy Dennis. Wie herinnert zich niet de tragische odyssee van de jonge Wespendif die na 100 uur non-stop vliegen verdronk in de Atlantische Oceaan. Op de site van Roy Dennis zijn van tal van roofvogelsoorten alle vliegbewegingen te zien, compleet met schitterend commentaar, Google beelden, foto's en terzijdes. Zeer de moeite waard: www.roydennis.org

Beter toezicht op de roofvogels

Waar sommige 'beheerders' alles in het werk stellen om roofvogels (en reigers, kraaien, ganzen, bunzings, wezels, hermelijnen, vossen, dassen, katten, honden, mollen, ratten, kortom, alles wat niet thuis hoort in 'hun' natuur) uit te roeien, doen andere beheerders hun best ze te beschermen. In het Noord-Hollands Duinreservaat is het toezicht op broedende roofvogels dit jaar verscherpt nadat er twee aangeschoten Haviken waren gevonden. De afgelopen jaren waren hier kennelijk ook al nesten uitgehaald. Diezelfde beheerders hadden ook al besloten geen gebruik meer te maken van roofvogel- en uilenshows.

Bron: PWN waterleidingbedrijf Noord-Holland (Velsbroek).

Giervalken fokken

Op 3 mei 2011 heeft de Federale Dienst voor het Toezicht op Natuurlijke Hulpbronnen (een tak van het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen en Ecologie van de Russische Federatie) toestemming gegeven om 15 eieren uit nesten van Giervalken te halen op het Schiereiland Chukotka. Het idee hierachter: door vrouwtjes vroegtijdig hun eieren af te nemen, is de kans op een nagesel groot. De weggenomen eieren verhuizen naar een particulier, commercieel fokcentrum in Moskou, waar ze worden uitgebroed. De volgroeide jongen worden – indien succesvol grootgebracht - via de hacking methode teruggezet op Chukotka. Dat althans is de belofte. Dit alles onder de noemer "Vergroting van het aantal Giervalken op Chukotka", en ondersteund door de afdeling Biologie van de Universiteit van Moskou, de biologische afdeling van de Landbouwacademie in Moskou en de Bayerischer Falkenhof. Zoals bekend zijn

Giervalken zeer gewild bij Arabische valkeniers, en worden ze op grote schaal uit de natuur geroofd. Of we met bovenstaande actie blij moeten zijn, valt te betwijfelen. Voor hetzelfde geld verdwijnen deze valken rechtstreeks naar het Midden-Oosten, of is het een impliciete legitimatie van de roofpraktijken die in Rusland (en Mongolië, Azerbaidzjan, Turkmenistan, Kazachstan, met andere soorten) plaatsvinden. De betrokkenheid van een Falkenhof in dit project geeft te denken. De melder van deze actie, Sergey Ganusevich Potapov, onderzoeker van Giervalken en schrijver van het desbetreffende deel in de Poyser-serie, is zeer gekant tegen deze truc, die hij als “legaal eiroven” betitelde. Overigens, Tom Cade, in een email aan Dick Dekker, suggereerde dat er jaarlijks in twee Arabische broedcentrales elk 200 witte Giervalken worden gekweekt (zou dat kloppen?). Hoe wezenloos dit alles is in het licht van de biologie van Giervalken, moge blijken uit een recent artikel over het ruimtegebruik van deze soort zoals gemeten met behulp van GPS-zenders; zie Burnham & Newton 2011, in Recente roofvogelliteratuur). Als een Giervalk zou mogen kiezen, zit ie liever 200 dagen op een ijsschots tussen Groenland en IJsland, dan weg te kwijnen in de gloeiende zandbak (of gekoelde gevangenis) van een Arabische patser.

Bron: S.G. Potapov, ANO “Wild Animal Rescue Centre, Moscow, via Dick Dekker.

Korhoenders: opzouten met die Haviken

Staatsbosbeheer gaat ijverig voort op de ingeslagen, en heilloze, weg van het verwijderen van Haviken uit het leefgebied van – onder veel meer - Korhoenders op de Sallandse Heuvelrug. Onder het mom van ‘we moeten toch wat’ is er opnieuw vergunning aangevraagd, en verkregen, om Haviken weg te vangen en te verplaatsen. Dat tot en met 2016. Opgewekt twitteren onze boswachters dat het ze alweer is gelukt zo’n rovende rakker uit Salland te verwijderen. Je kunt er gif op innemen dat elke toename van heidekippen op conto zal komen van deze beheersmaatregel. En hoe zit het met die egels, kraaien, raven, ooievaars, reigers, vossen, wezels, hermelijnen, bunzings, boom- en steenmarters, honden, marterhonden, katten? Gaan we die ook opruimen? Dan kan advies worden ingewonnen bij de Friese ervaringsdeskundigen (zie hieronder), die alles weten van de bescherming van vogels.

Friesland boppe

Wat onze Overijsselse vogelvrienden legaal doen (ja, er is echt toestemming voor gegeven, wat te denken geeft over het kennisniveau van de betrokken ambtenaren), behoort in Friesland al geruime tijd tot de lokale folklore. Hier onder het mom van ‘wij als echte veldmannen weten precies hoe we de afname van weidevogels een halt moeten toeroepen’ wordt op massieve schaal alles uitgeroeid wat met een scheef oog richting weidevogels zou kunnen kijken. Gesteund door de lokale politiek en in de zekerheid dat de pakkans vrijwel nul is, gaan onze Friese weidevogelvrienden onvervaard en onverbloed te werk. In de praktijk betekent dat grootschalig afschot van roofvogels, gebiedsdekkend nesten verwijderen van kraaien en roofvogels, vergiftigen van roofvogels, vossen, dassen (blijkens een bericht in de Leeuwarder Courant van 30 april 2011 werd een jager betrapt tijdens het plaatsen van een strik bij een dassenburcht; zijn jachtakte werd voor twee jaar ingetrokken maar inmiddels is de

man alweer verscheidene keren in de buurt van een burcht waargenomen), katten en honden (ook op terreinen van It Fryske Gea, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer), intimidatie van iedereen die het waagt er iets van te zeggen of die zich uitspreekt vóór roofvogels (in een recent artikel in de Leeuwarden Courant, van 18 juni 2011, is het veelzeggend dat alle beschermers van roofvogels zich anoniem uitspreken, niet bepaald reclame voor een provincie die zichzelf als ‘creatieve culturele regio steviger wil positioneren in Europa’), hun wandaden in de schoenen van roofvogelaars proberen te schuiven via valse aangiften, georkestreerd veldmensen volgen en lastig vallen, vangkooien opstellen, schreeuwen en vloeken en tieren... Als je dat allemaal aan je voorbij ziet trekken, zou je Augustinus inderdaad gelijk geven: de mens is onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. In de loop van de jaren zijn deze weidevogelvrienden en weidelijke jagers steeds brutaler geworden. Wie maakt ons wat in onze eigen provincie. Afschot van oudervogels (in plaats van afschot van nesten, al komt dat laatste ook nog steeds voor) gebeurt op grote schaal en het uit de boom stoten van nesten met een uitschuifbare stok wordt met verve toegepast tot een hoogte van 15 meter; hoger lukt niet met de huidige uitschuifstokken. In een deel van Zuidoost-Friesland vlogen in voorjaar 2011 al 27 aangeschoten Buizerds rond. Zelfs een Wespandief had een schot hagel door zijn vleugel gekregen. Heb je het rapalje langs de Middellandse Zee overleefd, word je ook nog door een Friese variant van een vogelbeschermer beschoten. In datzelfde gebied in Friesland zijn al minimaal 40 roofvogelnesten verwijderd. In het boerenland is het gedrag van Buizerds totaal veranderd. Al op honderden meters afstand schichten ze van het nest, en gaan ze op nóg grotere afstand heftig alarmeren. Je mag aannemen dat deze vogels slechte ervaringen met mensen hebben. Waar ze in uitgestrekte bossen juist erg stil zijn (geworden), is dat op het Friese platteland geheel anders. Leidt al dit soort acties tot het beoogde resultaat? Die kans is miniem. De weidevogels worden er niet door geholpen, en de roofvogels passen zich aan en blijven vanuit omliggende gebieden de opengevallen plekken opvullen (het broedresultaat kan zelfs omhoog gaan omdat er minder onderlinge competitie komt en ook de betere plekken vrij komen). Ondertussen wordt het platteland vergiftigd en uit elkaar gespeeld. Hoezo een steviger culturele positie binnen Europa veroveren? Over welke cultuur hebben we het dan?

Actie tegen roofvogelshows

Het in opdracht van Vogelbescherming Nederland opgestelde rapport over roofvogel- en uilenshows heeft veel verduidelijkt. Diverse commercieel ingestelde uitbaters van natuur in Nederland weigeren te stoppen met het gebruikmaken van die shows, beducht als ze zijn voor minder klandizie tijdens evenementen en andere opleukactiviteiten van natuur. Staatsbosbeheer spant wat dat betreft de kroon. Deze noodlijdende organisatie stelt alles in het werk om publiek te trekken, en een roofvogelshow past wonderwel in die filosofie. Grote belangen verenigen zich niet met principes. Gelukkig zijn er veel organisaties die zich wél uitspreken tegen gebruik van die shows (zie onze website, www.werkgroeproofvogels.nl, een lijst die bijna dagelijks langer wordt en waaronder óók organisaties zitten die belang hadden bij de shows vanwege het aantrekken van publiek maar die er nu toch vanaf zien; dat waarderen wij

enorm). Vogelbescherming, Werkgroep Slechtvalk Nederland, Kerkuilenwerkgroep, Steenuilen Overleg Nederland, Oehoeerwerkgroep en WRN hebben samen een flyer opgesteld (te downloaden vanaf onze website: zie boven), waarin ons gezamenlijke standpunt aangaande de shows wordt verwoord: Roofvogels en uilen zijn niet voor de show. Die flyers worden op shows en andere evenementen uitgedeeld. Uit de reacties blijkt dat het mensen aan het denken zet, zelfs nu de tijdgeest tegen ons (en tegen roofvogels en uilen, sowieso tegen natuur) is. Met dank aan Hanneke Sevink en Helen Goote, die namens de WRN stevig aan de bel hebben getrokken, en menig uurtje in het vergadercircuit hebben doorgebracht (ten koste van veldwerk, gemoedsrust en slaap).

Kraaienvangkooien

Naarmate we ons landschap verder uitkleden, worden de acties om natuur te beschermen desperater en zinlozer. Iedereen doet eraan mee, van jagers en weidevogelbeschermers tot provinciale overheden, Staatsbosbeheer en vogelbescherming. Niet gehinderd door kennis, of anders wel uit 'strategische overwegingen', wordt uiteindelijk gekozen voor 'oplossingen' die binnen handbereik liggen. Dat zijn niet de oplossingen die het probleem van afname (of toename, want ook dat blijkt ongewenst; zie de ganzendiscussie) effectief uit de wereld helpen. Maar we moeten toch wat, nietwaar. Dus daarom op basis van inflatoire gegevens uit 'faunabeheerplannen' toestemming geven om kraaienvangkooien te plaatsen, want kraaien eten weidevogels, dus wegvangst van zwartrokken moet wel helpen. Dat alles opgetuigd met een forse hoeveelheid papier volgepend met 'zorgvuldige afwegingen' en waarborgen. Want zoveel is zeker: al die ingrepen zijn prachtig afgedekt met regels en regeltjes. Er kan dus niets misgaan, toch? In dat laatste is overigens niemand geïnteresseerd. Dus wel kraaienvangkooien plaatsen, maar niet controleren of daar onwettige zaken mee gebeuren. Of zelfs maar weten waar ze staan.

Zo heeft onlangs de provincie Groningen een ontheffing verleend voor het plaatsen van 25 kraaienvangkooien in weidevogelgebieden. Links en rechts zijn gloednieuwe kooien verschenen (op wiens kosten eigenlijk gemaakt), niet zelden strategisch geplaatst naast een bosje waar ook Buizerds broeden. Eén daarvan is inmiddels verplaatst nadat een WRN-lid bij de provinciale milieupolitie melding maakte van de broedende Buizerd.

Waar staat de rest? Wat gebeurt daar? Niemand die het weet, behalve degenen die ze bedienen (en van wie we weinig compassie mogen verwachten waar het roofvogels betreft die zonder enige twijfel óók in die kooien terecht komen). Los van dat alles leiden dit soort acties niet tot herstel of handhaving van weidevogelpopulaties. De afname daarvan gaat onverminderd voort (of er vindt stabilisatie plaats op een laag niveau), niet zo vreemd gezien de huidige bedrijfsvoering en inrichting van het landschap. Het is droevig om te zien dat diezelfde provincie, maar ongetwijfeld een andere afdeling, net een doortimmerd rapport over de *Toestand van natuur en landschap 2010* heeft uitgebracht, waarin netjes – onderbouwd met betrouwbare cijfers – wordt uitgelegd hoe het landschap erbij ligt, en wat daarvan de mogelijke oorzaken zijn. Wordt in dit rapport gelamenteerd over kraaien? Welnee, dat is marginaal gezeur en gespeend van alles waar het werkelijk om gaat. Hoe kan het dan

dat een provincie toch overgaat tot futiele acties die bovendien allerlei ongewenste neveneffecten met zich meebrengen?

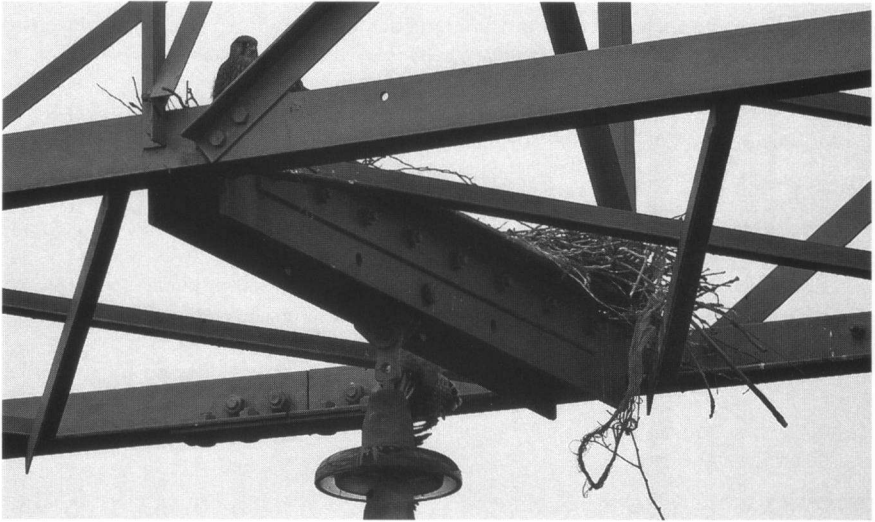
Eén van de spiksplinternieuwe kraaienvangkooien die in Groningen zijn geplaatst 'ter bescherming van de weidevogels'.

AANVALLUH!

De in vrijheid levende Buizerds gaan er in het voorjaar wel eens toe over hun nest te verdedigen tegen diegenen die dit nest met een vaart passeren. Om zicht te krijgen op het aantal en de vorm van die incidenten heeft de WRN het 'Meldpunt aanvallende Buizerds' opgericht waar mensen hun ervaringen kunnen insturen (zie website). Beschrijf in het kort de gebeurtenis. Vermeld de datum, uw naam, de gemeente en het (natuur)gebied waar het zich afspeelde, bent u wel of niet geraakt door de vogel, beschrijf een eventuele verwonding. Graag ook vermelding van uw emailadres.

Nylondraad en ander afval

Natuurlijke materialen worden in toenemende mate vervangen door plastics. Dat is ook goed merkbaar in de landbouw, waar het verpakkingsmateriaal tegenwoordig uit nylondraad bestaat. Daarvan komt een grote hoeveelheid in de omgeving terecht, wat weer mooi nestmateriaal oplevert voor kraaiachtigen. Nou ja, mooi, het is maar hoe je het bekijkt. Al eerder is in De Takkeling melding gemaakt van wat dat voor gevolgen kan hebben voor nestjonge kraaien, uilen en roofvogels. Namelijk verstrikking en een ellendige dood (De Takkeling 2, 2: 37-39, 1994; De Takkeling 8: 85, 2000). Uit de literatuur kan worden opgemaakt dat het een wereldwijd probleem is. Jan van Dijk fotografeerde deze zomer een bungelend, en dood, torenvalkenjong onder een kraaiennest in een hoogspanningsmast, terwijl zijn broertjes en zusjes takkeling speelden op de stalen spanten (zie Foto).

Jonge Torenvalken bij kraaiennest in hoogspanningsmast, waarvan er eentje zich fataal heeft verstrikt in draad dat de kraaien in het nest hadden verwerkt. Zwolle, 26 juni 2011 (Foto: Jan van Dijk). *Fledgling Kestrels near nest in electricity pylon, one of which has become fatally entangled in nylon rope that the crows had used for outfitting their nest.*

Close-up van hetzelfde jong, met een sliert nylondraad (Foto: Jan van Dijk). *Close-up of fledgling Kestrel entangled in nylon rope.*

Zelf controleer ik geregeld nesten van Raven, waarin ook vaak touw zit verwerkt, soms zelfs in hoeveelheden die het verstand te boven gaan. Maar het is niet alleen landbouwtouw dat wordt gebruikt door de zwarte brigade. Alles wat op nestmateriaal lijkt, wordt aangewend. Zo zag ik dit jaar op een ravennest dat er plastic koord was gebruikt waarmee ballonnen aan elkaar worden gebonden (zonder kaartje afzender, helaas). In dit geval bleven de nestjongen gevrijwaard van verstrikking (zie Foto), maar voor hetzelfde geld gebeurt dat wel. En zelfs een Raaf, met zijn reuzensnavel en intelligentie, heeft weinig kans zich los te maken indien eenmaal verstrikt. Het is een utopie te denken dat we iets aan dit probleem kunnen doen. De mens is ingesteld op gemak en lage kosten, dus dat plastic zal onze wereld blijven vervuilen. Op kleine schaal kunnen we wel wat doen. Het is niet altijd mogelijk plastic touw uit een nestkom te verwijderen (omdat het muurvast zit en het nest uit elkaar wordt getrokken bij elke poging tot afvoer; in één geval van een ravennest bleek het nylondraad uiteindelijk 3.5 meter lang te zijn, wat direct laat zien welke meesterbouwers Raven zijn). Wat ik zelf doe, is het aan stukken knippen van het touw, en wel zodanig dat er geen kans meer bestaat op verstrikking. Kijk, daar komt het schaarltje van het Swiss Army Knife goed van pas.

Vijf uit de kluiten gewassen Raven (ja, echt waar, zelfs bij het nest gezeten valt het niet mee te zien hoeveel jongen er nou werkelijk op zitten, laat staan vanaf de grond) van 32-35 dagen oud, met op de voorgrond enkele meters plastic koord bedoeld voor het binden van ballonnen. Planken Wambuis, 28 april 2011 (Foto: Rob Bijlsma). *Five Ravens of 32-35 days old, with plastic rope in the foreground (a serious hazard nowadays to the chicks).*

En het is al heel lang bekend dat kraaien, maar ook soorten als Houtduiven, ijzer- en prikkeldraad gebruiken bij hun nestbouw. In het laatste geval moet je als klimmer nog behoorlijk oppassen dat je je handen niet openhaalt, vooral bij nesten waar je moeilijk

bij kunt. Op onderstaande foto van een boomvalkennest (of beter gezegd: kraaiennest, want het zijn kraaien die als nestleverancier fungeren, tevens de reden waarom wij tegen het doorschieten van kraaiennesten zijn), is dat goed te zien.

Boomvalkjong en niet-uitgekomen ei op nest van Zwarte Kraai, fraai opgeleukt met prikkeldraad en paktouw in de nestkom. Zwolle, 13 juli 2005 (Jan van Dijk). Ook voor de klimmers oppassen geblazen. *Crow's nest with rope and barbed wire, in use by Hobbies.*

Zeearenden galore

Het zal niemand zijn ontgaan dat er in het afgelopen broedseizoen niet één, niet twee, maar drie jonge Zeearenden aan de Nederlandse fauna zijn toegevoegd. Dit heuglijke feit kwam tot stand door de gezamenlijke inspanning van twee broedparen, namelijk die in de Oostvaardersplassen (die een mannetje en een vrouwtje grootbrachten op hun eerste nest) en die in Lauwersmeer (waar vorig jaar de broedpoging mislukte). Ze zijn alle drie geringd en gekleurdingd, en de telescoopdragers wordt dan ook gevraagd goed op te letten. Aflezing van de ringen wordt op prijs gesteld.

Slechtvalken galore

Ook de Slechtvalken gaan hosanna. Die hebben zich inmiddels deels losgezongen van het gebruik van nestkasten, en bezetten in toenemende mate oude kraaiennesten op hoogspanningsmasten, en zelfs eentje in een boom (waarover meer in de volgende Takkeling). Dat gaat niet altijd goed, want oude nesten op stalen spanten van masten en in vorken in bomen zijn niet altijd betrouwbaar. Hoewel het steeds moeilijker wordt al die paren op te sporen, wordt melding ervan bij de Werkgroep Slechtvalk Nederland zeer op prijs gesteld (www.werkgroepslechtvalk.nl).

Foto's van Torenvalken

Wie heeft er mooie of veelzeggende foto's van Torenvalken die we voor de komende Erfvogel Nieuwsbrief kunnen gebruiken? Neem contact op met Hanneke (hankesevink@freeler.nl).